

**Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΚΕ ΣΕ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ:
Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΔΡΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
*Του Γιώργου Βερνίκου***

Αγαπητοί συνάδελφοι, φίλες και φίλοι,

Είναι κοινή η προσπάθεια όλων μας, που εκπροσωπούμε τους παραγωγικούς φορείς και την κοινωνία και συμμετέχουμε στην ΟΚΕ, να στηρίζουμε το όραμα για οικονομική ευημερία, κοινωνική συνεννόηση, ειρήνη και αλληλεγγύη.

Ήδη, από την δεκαετία του '80, η Ευρώπη, αντιμέτωπη με την επερχόμενη παγκοσμιοποίηση και τις ραγδαίες αλλαγές στην τεχνολογία και το παραγωγικό μοντέλο, επέλεξε να προχωρήσει στηριζόμενη στην **εμβάθυνση των δημοκρατικών θεσμών, με την όλο και μεγαλύτερη συμμετοχή των παραγωγικών δυναμικών και της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων.**

Θέτοντας την «αιφορία» στο επίκεντρο, το συγκεντρωτικό μοντέλο διοίκησης και οι συγκρουσιακές λογικές έπρεπε να υποχωρήσουν. Τη θέση τους πήρε η συμμετοχικότητα. Και αυτό είχε σα φυσικό επακόλουθο το μετασχηματισμό του κοινωνικού διαλόγου σε βασικό συστατικό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου και ταυτόχρονα αναπόσπαστου στοιχείου της στρατηγικής για μία όλο και περισσότερο δημοκρατική, ανθεκτική, ολοκληρωμένη και ανταγωνιστική Ευρώπη στο παγκόσμιο περιβαλλον.

Και μετά ήρθε η κρίση στην Ευρώπη. Και πάλι ο κοινωνικός διάλογος, σε πολλές περιπτώσεις, ανέδειξε λύσεις για να διαχειριστούν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις την ύφεση και να διατηρήσουν τις θέσεις εργασίας τους. Η κρίση όμως κράτησε περισσότερο απ' ότι αναμενόταν, επεκτάθηκε και έγινε βαθύτερη. Και αυτό αύξησε τις κοινωνικές εντάσεις στην Ευρώπη. Οι περισσότερες μεταρρυθμίσεις σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν χωρίς ουσιαστικό διάλογο, χωρίς συμμετοχή της κοινωνίας και των παραγωγικών τάξεων. Σε μια Ευρώπη που η ανεργία αυξάνεται συνεχώς, που η ανάπτυξη ακολουθεί αναιμικούς ρυθμούς και που μεγάλος αριθμός μεταναστών και απεγνωσμένων προσφύγων αναζητούν «μέλλον», ο κοινωνικός διάλογος θα μπορούσε να θεωρηθεί ακόμα και πολυτέλεια. Οι αποφάσεις επείγουν και η λιτότητα πλήττει σε όλα τα επίπεδα το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, θέτοντας σε αμφισβήτηση ακόμα και το ρόλο της συμμετοχικότητας για την ανάπτυξη.

Η ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών βρίσκεται σήμερα, αν όχι σε κρίση, τουλάχιστον σε σημείο καμπής: **ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου και του τρόπου δράσης και δικτύωσης των φορέων της**

κοινωνίας των πολιτών είναι αναγκαίος για να είναι οι πολίτες βασικοί πρωταγωνιστές στους δύσκολους καιρούς, ν' αντιμετωπισθούν οι νέες προκλήσεις στο κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό γίνεσθαι και για να οικοδομήσουμε πολιτικές με βάση την ανάπτυξη και την αμοιβαία αλληλεγγύη.

Ερχόμενος στο σημείο αυτό στη χώρα μας, την Ελλάδα, εύκολα διαπιστώνει κανείς ότι το σκηνικό δεν είναι πολύ διαφορετικό, με εξαίρεση τη σχετικά καθυστερημένη ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου, συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η έλλειψη οικονομικής αυτοδυναμίας του συνδικαλιστικού κινήματος και η εξάρτησή του από κρατικούς πόρους, καθώς και η πολυδιάσπασή του στη βάση κομματικών κριτηρίων, **ευνόησε για μεγάλο διάστημα τις κρατικές-κομματικές παρεμβάσεις στο εσωτερικό του.**

Στη δεκαετία του '90 γίνονται σημαντικές προσπάθειες για το τέλος αυτού του ιδιότυπου κρατικού παρεμβατισμού της μεταπολιτευτικής Ελλάδας με την ψηφίση και σχετικών νομοσχεδίων. Είναι πλέον φανερό ότι η ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων σε όλα τα στάδια ανταλλαγής πληροφοριών, διαβούλευσης, διαπραγμάτευσης και συμφωνίας προϋποθέτει, αφενός ένα κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο που θα στηρίζει τη συμμετοχή τους και αφετέρου την αναγνώριση του αυτόνομου και αυτοδύναμου ρόλου τους, στη μεταξύ τους σχέση με την πολιτεία.

Από τότε μέχρι και σήμερα, παρά τις όποιες κατά περιόδους διαφοροποιήσεις, όλοι νομίζω συμφωνούμε ότι έγιναν σημαντικά βήματα για την εδραίωση της εμπιστοσύνης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Και μπορεί οι διάφορες προσπάθειες δημιουργίας επιμέρους θεσμών και διαδικασιών διαλόγου από την πλευρά της πολιτείας να μην απέφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα, ούτε να αποσόβησαν τις δυσάρεστες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, για τις οποίες όλοι μας έχουμε μερίδιο ευθύνης, το τοπίο όμως του κοινωνικού διαλόγου έχει μετεξελιχθεί, ενισχύοντας το ρόλο και την ευθύνη των κοινωνικών εταίρων απέναντι στην κοινωνία και το σχεδιασμό των πολιτικών αποφάσεων.

Και βέβαια αυτό δεν έγινε επειδή απλά κάποια στιγμή η κυβέρνηση αποφάσισε να παραχωρήσει ένα κομμάτι εξουσίας. Έγινε γιατί **ήταν απαραίτητο βήμα για την ολοκλήρωση του οικοδομήματος του θεσμικού και πολιτικού πολιτισμού.** Έγινε γιατί ήταν κοινωνική απαίτηση και αναγκαιότητα και γιατί εμείς, οι κοινωνικοί εταίροι, είμασταν η πραγματική παραγωγική οικονομία και ξέρουμε τι είναι αναγκαίο, τι επιθυμητό και τι εφικτό. Και ο κοινωνικός διάλογος είναι μία διαδικασία που δίνει σημαντική προστιθέμενη αξία στις θέσεις και στα ζητούμενα όλων εμάς που συμμετέχουμε σε αυτόν. Γιατί μέσα από τον κοινωνικό διάλογο οι μεμονωμένες θέσεις συνθέτονται και μετασχηματίζονται σε «Κοινές Θέσεις» και τα μεμονωμένα αιτήματα σε «Κοινά Αιτήματα»: οι κοινωνικοί εταίροι συναντιόμαστε, συζητάμε, υποχωρούμε, διαμορφώνουμε κοινές θέσεις, αναδεικνύουμε τα κοινά μας αιτήματα, συνεργαζόμαστε και υλοποιούμε κοινές δράσεις.

Βέβαια βασική προϋπόθεση για όλα τα προηγούμενα είναι το να συμφωνήσουμε, ότι κατ' αρχήν **ο κοινωνικός διάλογος δεν στοχεύει σε στενά συντεχνιακά κέρδη, αλλά σε μακροπρόθεσμα οφέλη για**

την οικονομία, τις επιχειρήσεις, τους εργαζόμενους, το σύνολο της κοινωνίας. Ο κοινωνικός διάλογος πρέπει να εξυπηρετεί ταυτόχρονα όλα τα επί μέρους συμφέροντα. Θεωρώ ότι κανείς μας δεν διαφωνεί, ότι η αποτροπή των συγκρούσεων και η επίτευξη της σύνθεσης και της συναίνεσης βελτιώνει το επιχειρηματικό και επενδυτικό περιβάλλον, επηρεάζει θετικά την παραγωγικότητα, την ποιότητα των εργασιακών σχέσεων και τελικά την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Δεν μπορούμε να χτίσουμε μία νέα Ελλάδα χωρίς τη συνεργασία και τη συνεννόηση των παραγωγικών τάξεων. Δεν μπορούμε να μην αφουγκραστούμε και τις θέσεις της κοινωνίας των πολιτών: των εκπροσώπων των καταναλωτών, των Οργανώσεων προστασίας περιβάλλοντος, της Εθνικής Συνομοσπονδίας ατόμων με αναπηρία, των Οργανώσεων για θέματα ισότητας των δύο φύλων, των πολυτέκνων, της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων, της Κεντρικής Ένωσης Περιφερειών, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων.

Αγαπητοί συνάδελφοι, φίλες και φίλοι,

Η άποψη ότι μονίμως κάποιος άλλος φταίει εκτός από εμάς, η συνεχής ανάδειξη σε υπερθετικό βαθμό των αντιτιθέμενων συμφερόντων και η κοινωνική πόλωση που αυτή συνεπάγεται, μπορούν βραχυπρόθεσμα να δημιουργούν οφέλη και να εξυπηρετούν «κάποιους», αλλά **καταδικάζουν τη χώρα σε μακροχρόνια και αναπαραγόμενη κρίση.** Αυτό ακριβώς καλούνται ν' αντιμετωπίσουν οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία των πολιτών, διεκδικώντας ενεργή και θεσμική συμμετοχή σ' αυτό που ονομάζουμε κοινωνικό διάλογο.

Η συνεργασία, η συνεννόηση, η κοινή πορεία, η ενίσχυση της δύναμης παρέμβασης, όλων μαζί και καθενός χωριστά για ένα κράτος δικαίου, για μια οικονομία ανταγωνιστική και βιώσιμη, για μία κοινωνία χωρίς ανεργία, αποκλεισμούς και διακρίσεις, για μία οικονομία που να συνθέτει αρμονικά την τεχνολογία με τον άνθρωπο, πρέπει να είναι οι αδιαμφισβήτητοι κοινοί μας στόχοι. Προχωρώντας δε ακόμα περισσότερο, θέλω να επισημάνω ότι ο κοινωνικός διάλογος δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο σε μια οικονομική εκδοχή της πραγματικότητας, αλλά **να υιοθετεί μια δημοκρατική και ανθρωποκεντρική προσέγγιση, δίνοντας έμφαση στην ποιοτική διακυβέρνηση,** τη διαφάνεια, τη νομιμότητα, τη λογοδοσία, τη δημόσια ηθική, την εξυπηρέτηση του πολίτη. Και είναι μάλιστα μ' αυτήν την έννοια που ενυπάρχει στην κουλτούρα μας ως λαού από την αρχαιότητα, ενυπάρχει στην αρχαία ελληνική πολιτική φιλοσοφία, στα κείμενα του Αριστοτέλη και του Πλάτωνα, ενυπάρχει και στην πολιτική δράση με θεσμούς, όπως η εκκλησία του δήμου και η λειτουργία της Αγοράς στην Αθήνα του Περικλή.

Στη σημερινή κοινωνία η ΟΚΕ αποτελεί, από το 2001, το συνταγματικά κατοχυρωμένο βήμα οργανωμένου και διαρθρωμένου διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, πολυσυμμετοχικού και πολυφωνικού. Δεν πρέπει να μας εκτρέψει του στόχου, αντίθετα να μας κινητοποιεί και να μας συνειδητοποιεί το γεγονός πως **η κοινωνία των πολιτών και η κοινωνική αντιπροσώπευση της**

μεταβιομηχανικής κοινωνίας βρίσκονται ακόμα σε πορεία διαμόρφωσης για το πολιτικό επίπεδο που σχετίζεται με το κράτος. Ούτε να μας αποθαρρύνει το ότι σε πολλές περιπτώσεις αντιμετωπίσαμε μία κατ' επίφαση διαδικασία διαλόγου και αμφισβήτηση της σημασίας της συμμετοχής της κοινωνίας στις πολιτικές αποφάσεις. Σημαντικό ρόλο σ' αυτό έπαιξε και ο χωρίς φειδώ χαρακτηρισμός ως «κατεπειγόντων» των περισσότερων και σημαντικότερων νομοθετημάτων των τελευταίων ετών. Η αντιμετώπιση του δημοσιονομικού ελλείμματος, η παραγωγική αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας και οι σοβαρές μεταρρυθμίσεις που είναι αναγκαίες, βασίστηκαν αποκλειστικά σε μονομερείς αποφάσεις, περιθωριοποιώντας τη δημόσια διαβούλευση, με αποτέλεσμα είτε να αποτύχουν, είτε να μην εφαρμοσθούν καθόλου, είτε να δημιουργήσουν ακόμη μεγαλύτερες κοινωνικές πιέσεις. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, η κοινωνική συνοχή και συναίνεση είναι αναγκαία συνθήκη για να οδηγηθεί η χώρα σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Έχουμε μπροστά μας σημαντικό έργο να ολοκληρώσουμε και να προωθήσουμε, όχι για να διατηρήσουμε τα κεκτημένα, αλλά για να προχωρήσουμε μπροστά. Είναι επιτακτική ανάγκη να συνεχίσει η ΟΚΕ το γνωμοδοτικό της έργο και τις πρωτοποριακές της παρεμβάσεις για την ανάδειξη θεμάτων όπως η περιβαλλοντική αειφορία, η ενεργός γήρανση, οι διακρίσεις και η ισότητα, η ανθρωπιστική κρίση. Είναι επιτακτική ανάγκη να διατηρήσουμε την διασύνδεση μας με τα ευρωπαϊκά και διεθνή δίκτυα των κοινωνικών εταίρων, δίνοντας βάθος και προστιθέμενη αξία στις θέσεις μας. Είναι επίσης επιτακτική ανάγκη να δημιουργήσουμε Παρατηρητήρια των οικονομικών, κοινωνικών και μεταρρυθμιστικών πολιτικών, όπως το Παρατηρητήριο Πολιτικών για την Βιώσιμη Ανάπτυξη που λειτουργούσε στην ΟΚΕ με την ενεργό συμμετοχή όλων των κοινωνικών εταίρων. Είναι, τέλος, επιτακτική ανάγκη να συμμετάσχουμε σε κοινές προσπάθειες που αφορούν την Ευρώπη στο σύνολο της όπως: οι κοινές ευρωπαϊκές προσπάθειες στον τομέα των επενδύσεων, η κοινή διαχείριση του χρέους της Ευρωζώνης, ο καλύτερος συντονισμός των δημοσιονομικών πολιτικών, οι ασφαλιστικές εγγυήσεις των καταθέσεων, το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης κατά της ανεργίας, η ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος.

Με λίγα λόγια, καλούμαστε να συνειδητοποιήσουμε το πόσο σημαντική είναι η συμβολή μας για την πορεία και το μέλλον της χώρας. Καλούμαστε ν' αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες που μας δίνονται σ' αυτόν το θεσμοθετημένο και συνταγματικά κατοχυρωμένο χώρο διαλόγου, αντιπαράθεσης και σύνθεσης, ώστε να καταστήσουμε ισχυρή τη θέση μας στο πεδίο της τελικής κατεύθυνσης και των τελικών πολιτικών αποφάσεων. Και βέβαια, πάνω από όλα, καλούμαστε να πιστέψουμε, και στην κατεύθυνση αυτή να προχωρήσουμε, **ότι ο κοινωνικός διάλογος ή θα βαθαίνει και θα γίνεται όλο και πιο έντιμος, υπεύθυνος και καινοτόμος ή θα παρακμάζει και μαζί του και η χώρα.** Σε τελική ανάλυση, η δική μας λειτουργία είναι που εδραιώνει τη δημοκρατία και συνδέεται με την προσπάθεια εκσυγχρονισμού των δομών και λειτουργιών του κράτους. Και αυτή είναι μία υπόσχεση που πρέπει να δώσουμε και να τηρήσουμε.